

Čtení z proroctví Jeremjášova:

¹⁰ Vystupte na jeho vinohrady a ničte, ale nezničte *je* úplně. Odstraňte jeho výhonky, protože nejsou Hospodinovy. ¹¹ Dům izraelský i dům judský mi totiž byl zcela nevěrný, *je* Hospodinův výrok. ¹² Lhali o Hospodinu a říkali: Kdepak on. Zlo na nás nepřijde, nezažijeme meč ani hlad. ¹³ Ti proroci jsou jen vítr a *Hospodinovo* slovo v nich není. Tak se jim stane.

¹⁴ Proto takto praví Hospodin, Bůh zástupů: Protože jste mluvili toto slovo, hle, svá slova učiním ve tvých ústech ohněm a tento lid dřívím a stráví je. ¹⁵ Hle, dome izraelský, přivedu na vás zdaleka národ, *je* Hospodinův výrok, národ prastarý, národ odvěký, národ, jehož jazyk neznáš, ani nerozumíš, co mluví. ¹⁶ Jeho toulec *je* jako otevřený hrob, všichni *jsou* hrdinové. ¹⁷ Pohltí tvoji sklizeň a tvůj chléb, pohltí tvoje syny a tvoje dcery, pohltí tvůj brav a tvůj skot, pohltí tvou révu i tvůj fíkovník. Mečem rozboří tvá opevněná města, na která ty spoléháš. ¹⁸ Ale ani v oněch dnech, *je* Hospodinův výrok, vás nezničím úplně. ¹⁹ I stane se, až se budete ptát: Proč nám Hospodin, náš Bůh, toto všechno provedl? *že* jim odpovíš: Jako jste mě opustili a sloužili jste ve své zemi cizím bohům, tak budete sloužit cizincům v zemi, *kte*rá není vaše.

²⁰ Oznamte to v domě Jákobově a zvěstujte to v Judsku: ²¹ Slyšte to přece, lide bláznivý a bez rozumu! Mají oči, ale nevidí. Mají uši, ale neslyší. ²² Cožpak se mě nebudete bát? -- *je* Hospodinův výrok. Zdalipak se nebudete třást přede mnou, který jsem umístil písek jako hráz, věčnou hranici moře, kterou nepřekročí? Jeho vlny se sice dmou, *ale* nezdolají *ji*, burácejí, ale nepřekročí *ji*. ²³ Avšak tento lid má umíněné a vzpurné srdce; odvrátili se a odešli. ²⁴ Neříkají si v srdci: Bojme se Hospodina, svého Boha, který dává podzimní i jarní déšť ve svůj čas a zachovává nám týdny ustanovené *pro* sklizeň. ²⁵ Narušily to vaše viny a vaše hříchy před vámi zadržely dobro. ²⁶ Protože se v mém lidu našli ničemové, *každý* číhá *jako* příkrčený ptáček — nastražili past a lapají lidi. ²⁷ Jako klec plná ptáků, tak *jsou* jejich domy plné podvodu; takto dosáhli vysokého postavení a získali bohatství. ²⁸ Ztloustli a dosáhli blahobytu, překročili i *každou* hranici zla. Nepomohou získat právo, sirotka nehájí, ale těší se z vlastního úspěchu. Chudým právo nezjednájí. ²⁹ Cožpak *je* za to *ne*mám navštívit? *je* Hospodinův výrok. Zdalipak se moje duše nepomstí na národě, jako *je* tento?

³⁰ V zemi dochází *k* hrozně a otrěsné *věci*: ³¹ Proroci prorokují lživě a kněží berou *věci* do svých rukou, a mému lidu se *to* tak líbí! Co však budete dělat na konci toho *všeho*?
Jeremjáš 5:10-31

Pán Bůh to ale nemyslí vážně! aneb O správné míře

Odhadnout lidi, zda a do jaké míry mluví vážně, když se vyjadřují mile a s velkým zájmem o naši osobnost, to není jednoduché. Velmi často se naprosto zmýlíme a čeká nás trpké zklamání. Tomu člověku nejde o nás, ale o jeho obchod a o jeho zájmy. Stejně tak si nedovedeme představit vládu zla. Přecházíme projevy zla a nakonec se divíme, co způsobily. Vzpomínky těch, kteří zažili válečný odsun židovského obyvatelstva z Říčan, říkají, že Židé uvěřili zprávám o novém místě k práci a životu. Proto si do zásoby našli pracovní rukavice a byli připraveni na nový život. Vůbec si nedovedli představit hrůzu masového vyhlazování. Někteří z nich do dvou měsíců zmizeli ze světa.

I o Pánu Bohu věříme, že musí být dobrý. Že je to proto, abychom se měli dobře. Druhou stránkou stejné víry v dobro je, že nevěříme, že by mohl dopustit tak strašné násilí a zběsilosti. Že se na to mohl i jen dívat.

1. Odstavec první - Nezničte je úplně

Izrael na konci svých království a svého svobodného života nevěřil, že by jeho budoucnost mohla být tak temná. Prostě se nemůže stát, že by byla válka a hlad. A mylili se. Pán Bůh

dopustil a Izrael se svou samostatnou existencí končí. Žádné království, které bylo potom, nebylo svobodné. Vždy bylo ohroženo nějakým vazalstvím či bylo blýskavou formou místodržitelství. Přesto nebyl Izrael zničen úplně. Ostříhání jako vrba před Velikonocemi, tak nějak dopadl vyvolený národ. Oholte nadějně výhonky vinné révy a zjistíte, jak vypadal Izrael. Nebo jako dům, který ztrácí domovní štít s pohanskými znameními, ale neztrácí statiku svých zdí, tak Izrael ztratil své osobnosti. Přesně to Jeremjáš o nepříteli Izraele říká takto: “Pohltní tvoji sklizeň a tvůj chléb, pohltní tvoje syny a tvoje dcery, pohltní tvůj brav a tvůj skot, pohltní tvou révu i tvůj fíkovník. Mečem rozboří tvá opevněná města, na která ty spoléháš.”

A platí to až dodnes: Přicházíme díky hříchu o čas, energii, nejlepší léta. A mohli bychom přijít o všechno. Pán Bůh by na to měl nárok. Izrael přijde o všechnu úrodu, o několik generací nejlepších lidí, zastaví se jeho historie. O babylónském exilu se nebude mluvit tak, jako o velké noci, která byla poslední v Egyptě. Je konec, ale ne úplný.

V pohledu Božím je těch sedmdesát let exilu jen krátkou chvílí. Ale byla to doba zatraceně těžká a bolavá. A pak přišel návrat do zpusťované země. Kýros zabydloval divokou zemi se strategickým úmyslem. Když se starají o zemi její vlastní lidé, je to lepší, než chaos. Kýros samozřejmě nedal Izraeli svobodu. Izajáš přesto návrat vidí jako cestu zpět k první lásce, k ženě mládí, ke které se milenec vrací. A tam, kde nebyla naděje, se zase objevuje budoucnost. “Na malou chvíli jsem tě opustil, ale ve velikém slitování tě shromáždím. V návalu rozhořčení jsem před tebou *na* chvíli skryl svou tvář, avšak ve věčném milosrdenství se *nad* tebou slituji, praví tvůj vykupitel Hospodin.” (Izajášovo proroctví 54:7-8)

Pán Bůh má rodičovskou moudrost a učitelskou laskavost, se kterou nechá propadnout, ale neztratí studenta. Ta moudrost Boží je důvodem ke službě všem, kteří se od Boha odloučili, kteří si vybrali svoje cesty a vykročili po nich do “svobody” a nevázanosti. Smíme jeden druhého zvat domů. Pán Bůh dveře nezavírá. A ač byli v dějinách i přísnější křesťané, přesto jedním z rysů křesťanství je otevřená náruč otce marnotratných synů z Lukášova evangelia (15. kapitola). Dopustí, ale neopustí: “Ale ani v oněch dnech, *je* Hospodinův výrok, vás nezničím úplně. I stane se, až se budete ptát: Proč nám Hospodin, náš Bůh, toto všechno provedl?” (5:18-19)

2. Odstavec druhý - Zcela, úplně mne opustili

Křesťanství se zdá příliš přísné. Většinou je na začátku našich odchodů za “svobodu” úmysl poodejít trošičku, jen málo a nespálit si mosty. Přesto je v textu zřetelně znát, že pokud Pán Bůh trestal svůj lid opatrně a jen z části na něj dopustil trest, my, jeho lid, jsme jej opustili zcela! Co jiného je Ježíšovo utrpení Velkého pátku a smrt na kříži? Všichni jej opustili.¹ Jeremjášovo proroctví používá tento výraz téměř exkluzivně pro provinění Izraele.²

Vnímáme to ale přesně naopak. My jsme přece tolik neudělali!? A On byl tak přísný a tak moc, (téměř) úplně nás zničil! Jako nemáme odhad na druhé, nemáme odhad na své činy. Kraličtí překládají, že jsme byli “věrolomní”

¹ Viz: Matoušovo evangelium 26:56 a Markovo evangelium 14:15

² Ještě prorok Ozeáš to slovo “opustit” také používá. Jeremjáš má mnoho míst: 1:16; 2:13; 5:7; 9:12; 16:11; 17:13; 22:9;

Důvodem našeho odpadnutí je lež o Bohu, lživý obraz Boží vytvořený na pozadí lidské svévole. “Lhali o Hospodinu a říkali: Kdepak on. Zlo na nás nepřijde, nezažijeme meč ani hlad.” Iluze o “dobrém Bohu” se rychle mění do iluze o “Bohu, který nemůže nic zlého” a zvolání falešných proroků “Kdepak On!?” znamená pohrdání Boží svrchovaností.

Lidé se báli “meče a hladu” a nebáli se nepravdy a Božího mlčení. Až dodnes se měří smysluplnost podle ekonomických hledisek. Zda to nese, zda je to úspěšné a uživí nás to... Ale zda se to bude líbit Pánu Bohu, to nerozhoduje. Služba cizím Bohům v Boží zemi se změní na službu jiným lidem v cizí zemi. Je to tak vždy: Začni si svobodně s cizím mužem ve vlastní posteli, skončí to tak, že budeš v posteli cizího muže nesvobodná (nebo naopak si dosad v posteli cizí ženy). Platí to samozřejmě nejenom o sexu.

3. Odstavec třetí - Hle, Já učiním... Terapie slovem

Pro Izrael je Slovo vším. Slovem budou tedy vychováváni: Namísto proroků, kteří připadají Izraeli jen jako horký a suchý vítr, bude Izrael provázet **slovo jako oheň**, které svěří Hospodin Jeremjášovi. (5:14) A jeho prorokování bude mít následky ve spáleništi. Boha nerozpálí mlčení či bezmocné řeči, ale lež. Lež vzbuzuje Boží žhnoucí žár.

Jak muselo být Izraeli, jež si tak vážil své historie a opakoval si ji rok co rok, když se tu najednou objeví jiná národní historie, která setře význam Izraele. “Hle, dome izraelský, přivedu na vás zdaleka národ, *je* Hospodinův výrok, národ prastarý, národ odvěký, národ, jehož jazyk neznáš, **ani nerozumíš, co mluví**. Jeho toulec *je* jako otevřený hrob, všichni *jsou* hrdinové.” (5:15n)

Dosud nerozuměli Izraelité vlastnímu jazyku, vlastní řeči, v níž proroci zvěstovali Boží varování. Platilo o nich, že: “Mají oči, ale nevidí. Mají uši, ale neslyší.” (5:21) To je slovo soudu, které používá i Pán Ježíš o svých posluchačích. Vyjadřuje **neschopnost vidět a slyšet**.³ Velmi brzo uslyší Izraelité řeč, které by snad i rozumět chtěli, aby pochopili svou budoucnost, ale nebudou jí rozumět a nepochopí.

Strach z Boha osvobozuje ze strachu ze sebe sama a od strachu z lidí v okolí. Jenže Izrael se nechce bát. Zakázal si slovo strach... “**Cožpak se mě nebudete bát?** - *je* Hospodinův výrok. Zdalipak se nebudete třást přede mnou, který jsem umístil písek jako hráz, věčnou hranici moře, kterou nepřekročí? Jeho vlny se sice dmou, *ale* nezdolají *ji*, burácejí, ale nepřekročí *ji*.” (5:22) To je až podnes živé téma. Pán Bůh nesmí vzbuzovat hrůzu. Je hodný a chce naši *úctu* (slabší strach, kterému se ani strach neříká), ale zaručeně jím nesmíme strašit lidi.

My lidi nestrašíme a skutečně by to nemělo smysl. Ten pravý strach šíří sám Pán Bůh. Svým stvořením (jako je tu citováno moře) a svým dílem záchrany. Jeho soudy nad Egyptem byly hrozné! “Avšak tento lid má umíněné a vzpurné srdce; odvrátili se a odešli. Neříkají si v srdci: Bojme se Hospodina, svého Boha, který dává podzimní i jarní déšť ve svůj čas a zachovává nám týdny ustanovené *pro* sklizeň. Narušily to vaše viny a vaše hříchy před vámi zadržely dobro.” (5:23-25)

Pán Bůh nemůže snést poměry - a pozor, tady jde o oblast, které jsme si navykli říkat *sociální* a hned s tím spojujeme politické směry. Proto se to vymyká našemu rozměru náboženství a neladí to s naší představou toho, o co jde ve víře. Ono ale **jde o základní**

³ Matoušovo evangelium 13:13. Tato situace se mění teprve tehdy, když o Ježíšových podobenstvích (a o Božím slově obecně) člověk přemýšlí a když začne cvičit svou mysl. Když chce, když se ptá... Jinak nic neslyší, nic mu to neříká, “Bible k němu nemluví” a podobně, jak se to dnes vyjadřuje.

lidské normy a o stabilitu společnosti: “Protože se v mém lidu našli ničemové, *každý* číhá *jako* přikrčený ptáček — nastražili past a lapají lidi. Jako klec plná ptáků, tak *jsou* jejich domy plné podvodu; takto dosáhli vysokého postavení a získali bohatství. Ztloustli a dosáhli blahobytu, překročili i *každou* hranici zla. Nepomohou získat právo, sirotka nehájí, ale těší se z vlastního úspěchu. Chudým právo nezjednájí. Cožpak *je* za to *nemám* navštívit? *je* Hospodinův výrok. Zdalipak se moje duše nepomstí na národě, jako *je* tento?” (5:26-29)

Křesťanstvo je buď přesvědčeno, že nespravedlnost je tak nedozírná, že nemá smysl dělat nic, či je lepší nespravedlnost mýtit někde v Africe a resignovat nad tím, co se děje tady, nebo že je to vůbec neslučitelné s náboženstvím a pravá víra se bojem o spravedlnost jen zdržuje... Ale každá nespravedlnost přece volá do nebe! Ať je to slovenský otrok prodavač v našem obchodě či lidé, kteří potřetí budou platit svoje domy v Horoměřicích, nebo je ztratí. A víš-li o nespravedlnosti, vyznáš-li se v tom, kdo je kdo a co je co, měl bys říci svoje “Ne!”⁴

Nezvykle tvrdě vyznívá závěrečné slovo prorokovo: “V zemi dochází k hrozně a otřesné věci: Proroci prorokují lživě a kněží berou *věci* do svých rukou, a mému lidu se *to* tak líbí! Co však budete dělat na konci toho všeho?” (5:30-31) Jinými slovy: Proroci vytvářejí iluze, ač měli hlídat vládnoucí moc. Kněží převzali vládu a stvořili si svůj virtuální prostor, stát ve státě. Ořou brázdy a linkují pole s představou, že to tak bude věčně.

Prorok však vidí, jak strašné je jejich počínání, protože si vůbec neuvědomují nebezpečí. Nejhorší je, že se to lidem líbí a schvalují to. Nechají zhýralé vládcy, aby vládli a nemají žádnou záložní verzi, která by mohla nastoupit, když všechno selže. Odpovězte si, co bude na konci: “Co však budete dělat na konci toho *všeho*?” (5:31)

To je klíčová otázka pro každou dnešní existenci: “Máš východisko? Víš, co říct? Víš, kam utéct? Co uděláš na konci? Když už nebude nic? Už nebude nikdo, kdo by poroučel, hlídal, poslouchal, radil. Bude jen ticho - a Bůh. Co pak budeš dělat?!”

Je dobře si sednout ke stolu a vše projednat. Je čas pro pokání. Jeremjáš k pokání zve i nás.

⁴ Nepochopitelné zvěrstvo: <http://www.novinky.cz/domaci/298047-obeti-h-systemu-maji-zaplatit-potreti-jinak-prijdou-o-strechu-nad-hlavou.html> První peníze ztratili, druhé vrazili do dostavby, třetí zaplatí, aby si svoje domy koupili. Nebo ztratí vše, co dali dosud. Nenadzvedá vás to?